

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 0 4 2 1 9 1 1 4

JESENSKI ROK

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK NA NARODNO MEŠANEM OBMOČJU V PREKMURJU

==== Izpitna pola 4 ====

Književnost

Torek, 31. avgust 2004 / 45 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Izhodiščno besedilo je na perforiranem listu, ki ga lahko iztrga. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILO KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar!

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola je sestavljena iz 14 vprašanj.

Odgovore napišite v prostor, ki je za to predviden, jasno in čitljivo.

Na desni strani je ob vprašanjih navedeno možno število dosegljivih točk.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 8 strani, od tega 2 prazni.

Priloga

Ivan Pregelj: *Matkova Tina* (odlomek)

IVAN PREGELJ
(1883 – 1960)

Matkova Tina

Strašna tihota je legla nad popotne. Z vej je kapnilo na čelo, za vrat. Kakor peruti strašnega pomračnika je ležala noč nad dolino. Pomračnika, netopirja, tega nedolžnega hudičevega brata, duše urečene v mišje in ptičje telo in kar podobnega čenčajo stare babe in jim to vse verujejo mlade, ki že tajijo bujnost telesa, a so skrite, gorijo, a so plašne in strašljive kakor koze.

Mož, ki je občutil vražo o pomračnikih, je bil Volčan Matko. Imel je krčmo in je vzel sodček vina na pot s seboj. In pil je, da je bil že omočen in divji, in je brundal predse pesem upornikov. Ko pa je potujoča četa zdaj prešla mimo hiš Podseli, je vzrohnel v strašni jezi in zatulil zadnje besede svoje pesmi:

*»Eno leto punt smo gnali,
zdaj pa bomo glavo dali!
Vsem galjotom vile v vamp!«*

Strahotno se je razlegla jeka po dolini. Ne eden iz potnih ni pokaral pojočega. Samo hiteli so, da je zaostajal. Pijani pa je pel sam zase in rohnol vse ostreje in temneje:

»Vsem galjotom vile v vamp!«

Strašna pesem pijanega Matka je bila luč na pot njegovi hčeri Tini, ki je bila vstala na težko cesto takoj za očetom. Vstala je brez večerje, trezna in boječa

se, polna hrepenenja, da bi še enkrat pred smrtjo videla svojega ženina Janeza Gradnika, od čigar ljubezni je bila sprejela, preden jo je vzel pred oltar. Zdaj je šla za župani in ključarji in je bila kakor blodna od sladke, prve pomladne noči in od te strašne skrivnosti, ki je v tisti uri stiskala duše vseh Tolmincev od Trebuše in Šebrelj do Kobarida in Rut. Svoje težko materinsko telo je gnala v bolesti hrepenenja za ubogim, ki bo umrl v jutru, ko sine sonce, in ga bodo na tnilo vrgli in mu glavo odbili in roke in noge.

»O, Janez!«

Šla je in si je kakor pela:

»Vzela bom tvojo glavo v svoje naročje, Janez, poljubila bom roke in noge krvave in oči, da bo dete tvoje mir imelo v življenju in bo vedelo, kaj sem prestala ...«

Med župani, ključarji in možmi iz dvanajstij se je vzdramil pomenek o zaprtih in obsojenih.

»Kako neki žive to zadnjo noč?«

»Še spoznali jih ne bomo. Osiveli so, če niso znoreli.«

»Saj bi čudno ne bilo. Mučili so jih.«

»Da so jih?«

»Čenda. Strašno orodje imajo. Kleščice, da vlečejo nohte s prstov, škorenj, da nogo v stopalu drobi, stative, da te vanje vprego in razvlečejo.«

»Kristus Jezus, molči že.«

In samo Matko se je krohotal:

»Vsem galjotom vile v vamp!«

PRAZNA STRAN

Pozorno preberite priloženi odlomek in odgovorite na vprašanja.

1. Katere tri nosilce dogajanja avtor predstavi v odlomku?

_____ (2 točki)

2. Kako se imenuje takšna zgradba novele, v kateri avtor prehaja od enega nosilca dogajanja do drugega?

_____ (2 točki)

3. Kakšen lik je Matkova Tina? (Odgovorite v eni povedi.)

_____ (4 točke)

4. Kateri problem teži krčmarja Matka?

_____ (1 točka)

5. Kaj je vodilni ali smerni motiv novele? Razložite ga in ponazorite z izpisom primera iz besedila.

_____ (4 točke)

6. S katero biblijsko osebo lahko primerjate Tinino hrepenenje, da bi še zadnjič poljubila svojega zaročenca?

_____ (2 točki)

7. Ponavljanje katerega pridevnika ustvarja mračno razpoloženje?

Izpišite dve besedni zvezi, v katerih se ta pridevnik ponavlja.

_____ (2 točki)

8. Poimenujte besedne in skladenjske figure.

Kakor peruti strašnega pomračnika je ležala noč nad dolino.

In pil je, da je bil že omočen in divji, in je brundal predse pesem upornika.

Svoje težko materinsko telo je gnala v bolesti hrepenenja za ubogim, ki bo umrl v jutru, ko sine sonce, in ga bodo na tnalo vrgli in mu glavo odbili in roke in noge.

V Tolminu jih je dvajset /.../, lovača pri lovači, kakor zrno v klasu.

(4 točke)

9. Pojasnite v eni povedi, kakšne zvočne učinke ima Matkova pesem v tišini noči?

(3 točke)

10. Iz odlomka izpišite tri ekspresionistične podobe.

(3 točke)

11. Razložite v največ dveh povedih simbolno sporočilo novele.

(4 točke)

12. Pregelj je katoliški ekspresionist. Pojasnite to treditev s pomočjo konca novele.

(4 točke)

13. Pregljev slog novele je:

- a) ekspresionističen,
- b) baročen,
- c) razsvetljenski,
- d) modernističen,
- e) simbolističen.

Prečrtajte črko pred odgovorom, ki je **napačen**.

(1 točka)

14. Dopolnite z ustrežno besedo.

Novela Matkova Tina je nadaljevanje romana _____. Pisatelj je vzel snov iz _____ . Dogajanje novele je postavil v natančen čas, in sicer _____ .

(4 točke)

PRAZNA STRAN